

GY. SZABÓ ANDRÁS

Nílusi utazás

– Nézd azt a férfit, nem olyan, mint Kháron?

Eszter követte János tekintetét. Szorosan egymás mellett állva, arcukat összeérintve, hosszasan figyelték a lassan közeledő vitorlásban a szálegyenes embert. A férfi mezítláb állt a rozoga bárka hátuljában, s kezének könnyed mozgásával irányította a kopott kis lélekvesztőt a lépcsők irányába. Feltűnően magas alakját fehér, bokáig érő lepel takarta, elől a ruha hasadékából kivillant inas, barna melle. Fejét, omló hajfürtjeit éjszínű turbán fedte. Mosolygott. Jánosnak úgy tűnt, őket nézi, s egy pillanatra még az is megfordult a fejében, hogy a férfi már hosszabb ideje tanúsít érdeklődést irántuk. A vitorlás egyenest feléjük tartott.

– Te, ez idejön! – mondta Eszter némi idegességgel a hangjában. Ahogy közeledett a lélekvesztő, úgy vált nyilvánvalóvá ennek az összerótt tákolmánynak minden fogyatéksága. A bordákra feszülő deszkák színének különféle árnyalatai arra vallottak, hogy a kopás és elhasználódás gyakran tett elodázhatatlan javítómunkákat szükségessé a hajótest felületén. A két árbocrúd szögében, rojtosodó kötélfonatok hurkai emelték magasba az egyetlen vitorlát, melynek piszkosszürke anyaga lyukas volt, és foltos. A főárbocra merőleges, a szélirány változására ki-be lengő vitorlarúd végéről egy lelógó kötélfonat szolgált az evezők mellett a ladik biztonságos irányítására.

Már hallani lehetett a csobogást, ahogy a hajó orra végigszántotta és apró fodrokra bontotta a Nílus vizét, amikor a turbános férfi feléjük intett. Kezének mozdulata egyserre volt üdvözlő és hívogató.

– No, én ide nem szállok be – súgta Eszter Jánosnak. Férjére tekintett, aki mosolygott, s tudta, hogy János mosolya már a közeledő idegen hívó gesztusának szól. – Nem szállok be, gyere, menjünk innen!

De János maradt. Magához vonta feleségét, és még közelebb tolta arcát Eszteréhez.

– Nem értelek. Két napja csak azt hallom tőled, hogy a Níluson akarsz hajókézni. Tessék, itt az alkalom.

Egy hete voltak Kairóban. Mohón és tervszerűen vetették rá magukat mindenre, amit ez a hatalmas, befoghatatlan egyiptomi világ valószínűtlenül bőséges kínálatával eléjük tárt. Már a megérkezésüket követő első napon végigjárták a gízai piramisokat. A taxi olcsó volt, a kialakított húsz egyiptomi fontért eljuthattak a belváros bármelyik pontjára. Eszter felsikoltott örömeiben, amikor az öreg Peugeot ablakából, még a város forgatagában megpillantotta a három sárgálló kőgúlát. A fiatal egyiptomi taxis széles nevetéssel méltányolta Eszter ámulatát, a csodálat és hitetlenkedés e hangos, spontán kitörését, mint egyedüli helyénvaló emberi megnyilvánulást. Az ámulat, a csodálat aztán velük maradt végig azon a napon, mint a rákövetkező napok mindegyikén.

Gondosan felkészültek az útra, útikönyveket, világtalaszokat tanulmányoztak át. De ami itt fogadta őket, felülmúlta a várakozásukat. Döbbenet, alélta járták be a roppant

méretű síremlékeket. Kheopsz fáraó piramisának hosszú, folyamatosan fölfelé kapaszkodó szűk folyosója végében a mesterséges fénnel megvilágított sírkamra valósággal elakasztotta lélegzetüket. Ugyanígy a piramistól balra található múzeum is, ahol Kheopsz több ezer darabból álló, éppen megmaradt napbárákját mutogatták.

– Igen, igen, ezen a hajón szállították a Níluson a fáraó testét – erősítette meg őket a látottakban az angolul beszélő idegenvezető.

A vitorlás orra a lépcső pereméhez koccant, és a turbános férfi változatlan mosollyal száján, tenyerét kifelé fordítva, most már félreérthetetlen mozdulattal invitálta őket úszó járműve fedélzetére. A vitorlás oldalát a hátsó evező egyetlen erős kanyarintásával ügyesen az alsó lépcsőfok széléhez idomította. Várt.

– Semmi bizalmam hozzá – suttogta Eszter János fülébe. – Elveszi minden pénzünket. János felnevetett, s nevetését az üzlet megkötésének kedvező jeleként értelmezte az egyiptomi. – As-sal amu alaikum – szólalt meg, és a mellére mutatott. – Ismi Kamál.

Még kétszer ismételte meg a mozdulatot. – Kamál. Fekete, fürtös haja kibomlott égszín turbánja alól, és összeolvadt borostás szakállával. Mosolya nevetésre váltott.

– Please!

– Nincs miért tartanunk tőle – mondta János, és egyezkedni kezdett a férfival, akit láthatóan egyáltalán nem zavart az asszony bizalmatlansága.

– Ötven font! Ötven fontért átvisz minket a Nílus túloldalára, fel egészen a hídig és vissza.

Kamál sebtében takarítást végzett a fedélzeten, két lepénykenyeret és némi húsféleséget gyömöszölt bele iszákjába, és a bárka hátsó rekeszébe süllyesztette a fedélzeten száradó halászhalót. Eszter kényszeredetten szállt be a bárkába, de férje biztató hunyorítása s az egyiptomi jókedvű tüsténkedése megnyugtatta.

Hamar eltávolodtak a parttól. A rongyos vitorla szelet fogott, s mikor már egyenesben voltak, és alig észrevehetően a folyó közepe felé tartottak, Kamál kikötötte a vitorlarúd kötélfonalát a hajó oldalához. Ugyanekkor hátra, a farhoz rögzített két evezőhöz lépett, s gyors iramra ösztökélte a bárkát. Esztert és Jánost az oldalsó padok egyikére ültette, és időnként, egy-egy angol szót vegyítve az arabba, beszélt hozzájuk. Barna arcát végigszántották a redők: erős, egészséges fogai kifehérlettek húsos szájából.

– Minden napját a Níluson tölti, halat fog, abból él, ő és a családja – fordított feleségének János. – Mekkora a család? – kérdezte Eszter inkább a férjétől, mint az egyiptomitől.

– Asra – válaszolta Kamál – Ten.

– Tíz? – Eszter hitetlenkedett. – Tíz gyerek?

– Asra, asra – mutatta fel mind a tíz ujját a férfi. A Nílus közepén voltak. Az egyik ága volt ez a folyónak, nem túl széles, s egy híres sziget mellett kígyózott el, mely diplomatanegyednek, üzletközpontoknak, szállodáknak adott otthont. Elöl a partot dús lombú pálmafák szegélyezték. Kanyarulatos vonalakba rendeződve hatalmas neonreklámok világítottak a szállodák homlokzatán. Mögöttük két karcsú mecset körvonala kúszott az égnek. Alkonyodott.

– Ez aztán különbség! Előttünk a világ egyik legnagyobb metropolisza, s mi ezen a kétezer éves bárkán.

Eszter a lyukas vitorlán keresztül bámulta a pirosuló, néhány korai csillaggal sziporkázó eget, már felengedett, és gondolatban hálás volt Jánosnak. Ezt az utat ő kérte férjétől, és János a terv megfogadásától segítette megvalósulását. Bár utazási irodán keresztül bonyolították le itt-tartózkodásukat, arra ügyeltek, hogy a legkevésbé se legyenek kötve semmilyen csoportos programhoz.

Mindig kora reggel hagyták el a kis szállodai szobát, s csak késő este tértek haza. Az Egyiptomi Múzeum hatalmas termeit két egymást követő napon is meglátogatták. Tutanhamon halotti maszkja, színarany belső koporsója, trónusa, ékszerei, a látvány minden képzeletet meghaladó pazarsága elbódította, megszedítette őket, de János, a gyakorlatiasabb ugyanilyen érdeklődéssel fordult az ókori Egyiptom életét bemutató korabeli makettsorozat felé is. Három-négy ezer éves gipsz- és fafigurák őrizték mozdulataikban a múltat. Kezükben fűrész, kötőrő kalapács, halászhaló, barna arcukból úgy világított ki fekete-fehér pontszemük, mintha tegnap festették volna meg őket.

Beesteledett. Kamál bámulatos ügyességgel irányította árral szemben a bárkát. A sodrásban mindvégig evezett, s mikor már a másik part mentén siklottak, a vitorlarúd kötelét ismét a hajó oldalához kötötte. A rongyos vászon duzzadtan feszült az árbocon, Kamál az evező mellé guggolt, mely most kormányként szolgált a kezében. A nagy forgalmú hídról a járművek eszeveszett túlkölése idáig felhallatszott, a zaj egyetlen monoton zsongássá állt össze, ráült a víz csillámló felületére, mint az esti homály. Kivilágított, emeletes, álló hajó mellett úsztak el. Sipító, éles hangon lüktető zene áradt ki az ablakokból, a benti teremben táncoltak, az izzó lámpasorral körbefuttatott fedélzeten cigarettázó társaság hangoskodott. Harsányan üdvözölték Kamált, amint a rozoga bárka utasaival a közelükbe ért. A jó hangulatú társaságból, a hajó korlátjának dőlve egy fiatal fehéröltönyös férfi Jánosék felé mutatott, Kamál felnevetett, és hosszan, pergőn válaszolt.

– Ezek most biztosan rólunk beszélnek – tért vissza Eszter korábbi bizalmatlansága. De János nevetett, és végigsimította Eszter haját.

A dübörgő híd alatt Kamál a bárka másik oldalára ültette utasait, a vitorlarúd kötelét kioldotta, és mélyen megforgatta az evezőt a vízben. A vitorlás irányt változtatott, és megindult visszafelé.

Újabb mecsetek, minaretek rajzolódtak ki előttük a távolból, nyúlánk pálmafák erdeje nyújtózott az esti ég alatt, a széles parti sétány mögött kuszán száguldottak az autók. A húszmilliós város eleven élete semmit sem lanyhult az est óráiban.

A folyó közepén Kamál abbahagyta az evezést, és kezének félreérthetetlen mozdulatával járandóságát kérte. János átadta a kialakított ötven fontot, de Kamál a fejét csóválta:

– Eighty.

– Mit mondtam! – csattant fel Eszter. János felemelte mutatóujját, és értetlenül nézte az egyiptomi férfit. – Nyolcvan – ismételte Kamál ellentmondást nem tűrően. Hosszan, szinte lélegzetnyi szünet nélkül ragasztotta egymás mellé mondatait, ezúttal kerülve nyelvhasználatából az angol szavakat. Panasz és vádaskodás volt a hangjában, riadtan gesztikulálva magyarázott. Később beszédjének tempója lelassult. Egyre nagyobb szüneteket iktatott be mondandójába, többször mutatott az ég felé, majd a rongyos vitorlára, végül elhallgatott, és tágra nyílt szemével kérdően nézett rájuk. János kénytelen-kelletlen előkotort pénzárcajából még harminc fontot, és átadta Kamálnak.

– Sukran – mondta Kamál. Mély dióbarna szemeivel hálásan pillantott kettejükre, és hirtelen megcsókolta János kezét. Az út hátralevő részét szóltan némaságban töltötték. Kamál a bárka végébe húzódott, és a lepénykenyér darabkáit eszegetve egykedvűen szántott az evezőjével. Mivel a hajó amúgy is lefelé sodródott, gyorsan haladtak a parti lépcsők irányába. János nyugalmat erőltetve ült Eszter mellett, és már képtelen volt átengedni tekintetét a part futó látványának. Bántotta az egyiptomi viselkedése. Olyan kezeknek, beteljesültnek ígérkezett a nílusi hajókázás, de már tudta, nem lesz az később sem, az emlékezésben, amikor majd útjuknak erre az epizódjára gondolnak.

Eszter lépett ki elsőnek a bárkából. Kamál előzékenyen segítette a partra, barna erős ujjai közé fogta Eszter apró tenyerét, úgy köszönt el tőle. Először nézett hosszabban Eszter arcába, akinek most, a búcsúzásnál tűnt fel az egyiptomi férfi szépsége. János kézfogással vált el Kamáltól.

Ahogy a parti lépcső tetejére értek, egy bőrkabátos férfira lettek figyelmesek. A férfi telefonált. Keze a fülére tapasztott mobiltelefonnal elfedte fél arcát, de János látta, hogy a férfi Kamált követi tekintetével, aki most kötötte ki bárkáját egy nagyobb kódarabhoz, és megindult mögöttük felfelé a lépcsőn. Mintha eltűnt volna korábbi magabiztossága, lassan, tétován, imbolyogva haladt. Testén a hosszú és bő ruha megcsavarodott a könnyű szélben. János és Eszter megállt. A lépcső feljáróját lámpa világította meg, gyér fénye kis tisztást rajzolt a parti sétányra. Ebben a fénykörben állt az idegen férfi. Magas volt, és testes, apró bajuszt viselt, és még akkor is a mobiltelefonnal babrált, amikor Kamál odalépett hozzá. Rövid szóváltás indult el közöttük, az idegen hangja volt a harsányabb, ő beszélt többet. Kamál lehajtott fejjel állt előtte, ritkán szólt, és akkor is halkán. A bőrkabátos egy hangos, indulatos mondata után ruhája ráncába nyúlt, és azt a valamit, amit tenyerében tartott, átnyújtotta az idegennek.

– Pénz. Pénzt adott neki, láttad?

Eszter suttogóra fogta hangját. A tisztás szélén álltak, a fény megérintette cipőjük orrát, de testük, arcuk homályban maradt. Kamál nem láthatta őket. És mégis, mikor az idegen már távozott, és Kamál megindult a lépcsőn vissza a hajójához, fejét feléjük fordította. Eszter napok múltán is bizonyos volt abban, hogy Kamál érzékelte jelenlétüket.

– Szegény csórók, nem tudnak úgy jövedelemhez jutni, hogy a hiénák el ne szedjék azt a keveset is, amit megkerestek.

– Remélem, csak azt a harminc fontot adta oda – mondta Eszter már a szállodai szobában –, a többit megtartotta magának.

Napokig téma volt közöttük a nílusi utazás. Minél többet beszéltek át a történeteket, annál kevésbé találtak kifogásolni valót Kamál viselkedésében.

– Nyilván számított a mobilos közbelépésére, azért kért többet a kialkudott összegnél.

– A másik parton is várták – mondta János –, ha nem itt, hát ott szedik el a pénzét.

Eszter maga elé idézte Kamál arcát, a családjára, a gyerekeire gondolt, és erősödő részvétet érzett iránta.

Még négy napot töltöttek Kairóban. Végigjárták a bazárnegyed szűk sikátorait. A keskeny utcákban a nap minden órájában megállás nélkül hömpölygött a nép, kanyarodott, tekerődött az emberfolyam, akárcsak azok a falemezekből összeállított játékkigyók, melyek ott nyújtogatták nyelvüket a gyanútlan turisták nagy ijedelmére

a turbános kisfiúk kezében. Eszter vett is egy ilyen izgó-mozgó kígyót, nevetve, boldogan tartotta a kezében, csak este vette észre, hogy izzadt tenyerében ott maradt a festék, a kígyó mintázata. A sikátorokban, a le- és fölfutó lépcsősorokon, melyek mind egy-egy szűk kis üzletben, alig megvilágított, zsúfolt odúban veszték el, megrekedt a levegő. Az állandó zsvaj és láрма beköltözött a legeldugottabb zugba is. Apró emléktárgyak formájában Kelet minden csodája felsorakozott a polcokon. Anubisz, a sakálarcú Holdisten, a sólyomfejű Ré, az ureuszkígyós Nofertiti nézett szembe velük a vitrinek üvegrekeszeiből. Ha valamelyik portéka hosszabban vonta magára figyelmüket, az ajtóban álló kereskedő máris tessékelte őket befelé az üzletbe. A bazársor szélein, a mellékutcák találkozásában kukorica- és lepényárusok állították le kétkerekű kordéjukat. Egy szélesebb utcán, a vízipipaárusok közvetlen szomszédságában betértek egy kávéházba. Eszter kibújt szandáljából, s miközben szürcsölte a forró, erős feketét a kávéház egyetlen asztala mellett, szemét lehunyva engedte át magát annak a meg nem szakadó, folytonos zsongásnak, mely körberingta őket.

Egyiptomi útjuk utolsó napját az óvárosban és a kopt negyedben töltötték. Egy kelmeárus hosszú, kék fátyolkendő kerített Eszter nyakába, de Eszter egy alabástromszobrocska fölött mélázott el; a mellszobor a lányosan finom Ehnaton fáraót, az Újbirodalom egyik legtalányosabb uralkodóját ábrázolta, rövid alku után boldogan csomagoltatta be az áruval.

Ezen az utolsó napon egy szegénynegyeden át vitt az útjuk. Ez a negyed a Nílus partján terült el, egy pálmafasoros sétány mögött. Szeszélyesen kanyarodó utcáiból kettő-három lefutott a folyóig. A sétány zöldje felől nézve szinte észre sem vette a járókelő idegen ezeket az eldugott utcákat; a főút robogó forgalma elterelte róluk a figyelmet.

Késő délután volt, kibírhatatlan hőség. – Álljunk meg egy kicsit! – kérte Eszter Jánost, és valami ülőkalkalmatosság után nézett. Mihelyt megálltak, kéregető gyerekek, elfedett arcú, fekete ruhás asszonyok csoportja lepte meg őket. A köves, kátyúkkal teli utcák ontották magukból a forróságot, a járdaszélen megült a szemét, lesóványodott kutyák és macskák kotorták ki a büzlő kupacokból az ehető hulladékot. – Menjünk innen!

Bentől, a házakból, a meglebbenő függönyök mögül kíváncsi tekintetek kémleltek kifelé, két férfi az utca közepén egy darabjaira szétszedett robogót szerelt.

És akkor, az egyik ház hátsó udvarából, tőlük néhány lépésnyire, kifordult a keskeny kis járdára Kamál, és a meredek, kacskaringós utcán megindult lefelé. Mezítláb volt, abban a hosszú, lepelszerű ruhában, égszínkék turbánja alól egy tincs kibomlott, és rágondörödött a nyakszirtjére.

– Kamál... – hagyta el Eszter ajkát önkéntelenül a név, mely Jánosnak szólt, de a hangja elérte a fürgén lépdelő férfit, aki megállt és hátrafordult. – Kamál.

A férfi feléjük nézett, és ahogy rájuk ismert, hirtelen gyerekes öröm öntötte el az arcát. Szeme megfényesedett, szája mosolyra nyílt. Szálfaegyenesen állt a járdaszélen, mint mikor először pillantották meg bárkáján. Eszter volt az, aki előrelépett, és kezét nyújtotta Kamálnak. János követte. Az egyiptomi férfi nézte őket mint távoli, régi ismerőseit, és egy arab szót kezdett el ismételni, melynek jelentésével egyikük sem volt tisztában. Ez az arab szó, melyet nem tudott semmilyen angol kifejezéssel kiváltani, azonban mindvégig megfjetetlen maradt, mert bár számtalanszor elismélték ma-

gukban, hazafelé a repülőgépen, a felhők között már egyikük sem tudta szótagokból összerakni.

Míg Kamál imaként mormolta a szót, mint valami varázsigét, Eszter táskájának mélyéről előhalászta pénztárcáját, és három összehajtott tízfontost nyújtott az egyiptomi felé. Kamál zavartan fogadta Eszter próbálkozását, fejét csóválva, felemelt tenyérrel lépett hátra. Az ismeretlen és megfjejtetlen kifejezés gyors egymásutánban újra elhagyta húsos ajkát anélkül, hogy valamit is sejtetni engedett volna jelentéséből.

Bentről, az udvarból a köves utcácskára ekkor penderült ki egy hét-nyolc éves fiúcska, apró ujjával belemarkolt Kamál köntösébe, és a háta mögé bújt. Eszter lehajolt hozzá, s a harminc fontot a kezébe gyömöszölte.

– Hátha nem is Kamál fia volt – mondta később János, mikor a szűk kis utcát maguk mögött hagyva kiértek a Nílus partjára. A sétány kavicsa megcsikordult lábuk alatt, de csak egy pillanatra, mert az autóút túlkölő kocsisora hamarosan felitta lépteik neszét, mint ahogy alakjuk is elveszett rövidesen a pálmafák oszlopsorában.

Lovak

GY. SZABÓ ANDRÁS (1953) író, előadóművész, Budapesten él.